

DEMOCRÀCIA I PARTICIPACIÓ A L'ESTUDI DE PEDAGOGIA DE LA FACULTAT D'EDUCACIÓ I PSICOLOGIA DE LA UDG: SOMNIS, UTOPIES I REALITATS

Jordi Feu i Gelis i Salomó Marquès i Sureda
Grup de Recerca i Docència en Educació en Valors (Universitat de Girona)

RESUM

Els autors donen compte del procés endegat en els estudis de pedagogia de la Universitat de Girona a partir del curs 2000-2001 per tal d'afavorir la democràcia, la crítica, la responsabilitat i la participació de tot l'alumnat, del professorat i del personal de serveis. Es tracta d'una experiència valorada molt positivament i que va comportar diferents canvis en el tradicional funcionament d'aquests estudis com són, per exemple, la modificació de la composició del Consell d'Estudis de Pedagogia, que avui dia és paritària entre professors i alumnes. Es va crear el Consell d'Alumnes de l'Estudi de Pedagogia (CAEP), el qual està compost per deu alumnes de 4t curs i uns altres deu de 5è, a més del coordinador dels estudis, i es reuneix una vegada al mes.

La celebració d'un plenari amb alumnes i professors per a una revisió en profunditat dels estudis de pedagogia fou un altre dels moments importants que va fomentar la participació directa i sincera de tots els membres participants. La realització d'activitats integrades, l'elaboració de la carta magna, la celebració de l'acte de graduació a proposta del mateix alumnat, la recepció en iniciar el curs dels nous alumnes per part dels veterans, l'avaluació global i compartida, així com la celebració d'una «tarda pedagògica», són altres activitats que fan palès l'esforç realitzat des de la Direcció dels estudis amb la participació activa i crítica de l'alumnat, per tal de convertir els estudis de pedagogia en una experiència pedagògica que sigui veritablement educativa.

PARAULES CLAU: ensenyament universitari, estudis de pedagogia, democràcia, participació, estudiants.

ABSTRACT

The authors explain the process which has been set up in the Pedagogy degree at the University of Girona since the year 2000-2001 in order to promote democracy, criticism, responsibility and participation from all the students, teaching staff and service staff. It consists of a very positively assessed experience that has resulted in several changes in the traditional running of this degree, such as the Pedagogy Degree Council, which today is made up of the same number of professors and students. The Pedagogy Students' Board was founded, and it is formed of ten fourth-year students and ten other fifth-year students, besides the degree coordinator, and it meets once a month.

The full meeting that took place with students and professors to make an in-depth revision of the Pedagogy degree was another important moment that encouraged direct and honest participation from all members taking place in the full meeting. The carrying out of integrated activities, the drawing up of the Constitution, the graduation ceremony—that took place at the suggestion of the students themselves—, the reception for new students which was organized by the veteran ones, the global and shared assessment, along with the «teaching afternoon», are other activities that reveal the effort made by the Headship, helped by the active and critical role of the students, in order to turn Pedagogy degree into a really educational teaching experience.

KEY WORDS: university teaching, pedagogy degree, democracy, participation, students.

INTRODUCCIÓ

La voluntat d'aquest article és, fonamentalment, explicar el procés que s'ha iniciat a l'estudi de pedagogia de la Universitat de Girona (UdG) per afavorir la democràcia, la crítica, la responsabilització i la participació dels alumnes, així com de tots els membres que en formen part. Aquest procés es va iniciar el curs 2000-2001 gràcies a una situació conjuntural favorable que en molts aspectes continua vigent fins al dia d'avui.

L'article s'estructura en tres apartats d'extensió desigual: en primer lloc, presentem una breu anàlisi de la situació que teníem en el punt de partida (curs 2000-2001); en segon lloc, s'exposen les propostes que s'han dissenyat i que hem executat fins avui i, en darrer terme, apuntem alguns dels resultats obtinguts.

És important ressaltar que l'article que teniu a les mans és poc acadèmic en el sentit que no hi ha gaire reflexió teòrica explícita, hi ha poques referències bibliogràfiques, amb prou feines apel·lem a casuístiques similars, etc. Això és així

perquè, per damunt de tot, volem presentar l'experiència concreta que ha possibilitat el canvi. És clar que aquest canvi no hauria estat possible si, al darrere de totes i cada una de les propostes, no hagués existit una intencionalitat, uns objectius, una metodologia, etc. Tot això, però, hem preferit deixar-ho en suspens perquè el lector ho llegeixi entre línies i n'acabi fent la seva pròpia reflexió.

1. EL PUNT DE PARTIDA

La situació de l'estudi de pedagogia,¹ ara fa quatre cursos, no era, en termes generals, gaire falaguera. Diversos fets de diferent naturalesa en dificultaven una marxa *normalitzada*: la inestabilitat i l'alta rotació dels coordinadors (des del període 1996-1997 fins al 1999-2000 hi va haver tres coordinadors); la relativa indefinició de l'estudi (afavorida, en part, per la curta durada d'uns plans de titulació que s'havien d'anar emmotllant a les noves exigències ministerials); la posició feble de l'estudi amb relació al conjunt d'estudis de la facultat i de la universitat (en l'imaginari col·lectiu, l'estudi de pedagogia es percebia com una titulació de segona i de tercera categoria), etc.

Altres aspectes que en dificultaven una bona marxa eren, al nostre entendre, la pràctica inexistència d'un projecte comú i —tal com passa en moltes facultats de diverses universitats— una escassa participació de tots els sectors en les qüestions col·lectives.

Com a conseqüència del que hem explicat, l'estudi de pedagogia tenia, tot i disposar de professors excel·lents, molt poca presència pública i patia una considerable desconexió de la societat civil gironina —aquest darrer aspecte no era, de fet, una particularitat de pedagogia. Malgrat el que es deia (i es continua dient avui) des del discurs oficial, la universitat, en el seu conjunt, es troba molt allunyada del teixit social.

Aquesta situació no va generar pas un estat caòtic i insostenible. De cap manera. Estem convençuts que podíem haver anat tirant sense que hi hagués hagut cap daltabaix, llevat de córrer el perill de quedar-nos sense alumnes. De fet, en els darrers anys ja s'havia percebut una petita oscil·lació provocada per factors que probablement transcendeixen el que fins aquí hem explicat.

El cas és que el curs 2000-2001 ens vam trobar amb una situació favorable per parar-nos a pensar on érem i on volíem arribar. En aquest curs es va nomenar un nou coordinador que tenia el compromís de mantenir-se en el càrrec per

1. L'estudi de pedagogia de la UdG és de segon cicle i només té dos cursos: 4t i 5è.

un període relativament llarg; uns quants professors de pedagogia estaven disposats a col·laborar en la construcció d'un projecte col·lectiu i plausible; els alumnes de 4t curs van demostrar un gran entusiasme per introduir-hi canvis rellevants —una part d'aquests alumnes provenien de l'escoltisme, de l'esplai, del món associatiu, i això feia que estiguessin avesats a la participació, al debat i a la crítica. D'altra banda, pedagogia tenia —i té encara— un secretari administratiu bon coneixedor de l'estudi i amb una gran capacitat d'empatia amb els alumnes i amb els professors. També hi va ajudar el fet que el deganat donés un marge d'autonomia important perquè des de l'estudi es fessin les modificacions oportunes i que el cap del Departament donés un suport explícit a les accions que es volien emprendre.

Abans d'iniciar cap procés de canvi, vam concloure que en la titulació que aquí analitzem hi havia aspectes que no funcionaven o eren susceptibles de ser millorats; gairebé tots els aspectes deficitaris es podien millorar (no és veritat que no s'hi pogués fer res, que tot havia de continuar igual, etc.); érem conscients que no totes les disfuncions es podien resoldre al mateix temps ni al mateix ritme —hi havia problemes que requerien un temps considerable per ser desencallats, mentre que d'altres els podíem tractar de manera immediata. En aquestes conclusions preliminars també ens vam adonar que hi havia potencialitats no activades, no reconegudes i que formaven part d'un capital molt important que calia polir: professors coneixedors de temes d'una gran rellevància però que no podien explicar a l'assignatura que impartien; alumnes inserits en el mercat de treball que podien fer aportacions importants a les classes; alumnes amb experiències educatives rellevants a l'estranger desconegudes per molts de nosaltres.

D'altra banda, quan ens vam preguntar per l'escassa participació de l'alumnat vam trobar-ne les causes següents: existència d'estructures participatives caduques que no s'havien posat al dia; presència d'òrgans clarament discriminatòris (a favor sempre del professorat); dilació de les problemàtiques que plantejaven els alumnes en els òrgans oficialment establerts; etc. També hi feia (i continua fent-hi actualment) l'escàs temps de què disposaven alguns estudiants, molts dels quals treballaven als matins.

Vistos els problemes i feta la diagnosi, es va triar l'opció d'emprendre diverses mesures per aprofundir o implantar pràctiques i dinàmiques generadores de valors integradors relacionats amb la democràcia, la participació, el debat, la crítica, la llibertat responsabilitzada, el compromís, la igualtat, etc.

Volem insistir que tot això es va intentar portar a terme a partir d'accions concretes —moltes vegades enormement simples i senzilles, sense cap secret—, però d'una eficàcia considerable amb vista a l'establiment d'un espai cívic global. Vegem algunes d'aquestes accions.

2. ACCIONS QUE S'HAN PORTAT A TERME

2.1. MODIFICACIÓ EN LA COMPOSICIÓ DEL CONSELL D'ESTUDI DE PEDAGOGIA

El Consell d'Estudi (de pedagogia i de la resta de titulacions de la Facultat d'Educació i Psicologia de la UdG) és un òrgan de govern col·legiat format per professors, alumnes i el coordinador de l'estudi. Es tracta d'un òrgan relativament important, malgrat que passi força desapercbut, perquè és l'encarregat d'escollir i aprovar les assignatures optatives que s'imparteixen cada any, d'aprovar l'horari i el calendari de la titulació, de donar el vistiplau a l'assignació de professorat per part del Departament, etc. Segons el que estableix el reglament de la nostra facultat, el Consell d'Estudi té potestat per suggerir el perfil del professorat i fins i tot proposar-ne el nom. A més d'això, és l'òrgan encarregat de resoldre els grans temes que afecten la vida de la titulació.

Una de les primeres accions que es va portar a terme va ser canviar la composició dels membres del Consell perquè aquest fos paritari. Des del curs 2000-2001, el Consell ha estat format per quatre alumnes (dos de 4t i dos de 5è) i quatre professors (un representant de cada àrea de coneixement² més el coordinador). Amb aquesta modificació, aparentment només numèrica, s'assegurava d'entrada una estructura democràtica en el sentit que cap col·lectiu no estava suprarepresentat o infrarepresentat.³

2.2. FORMACIÓ DEL CONSELL D'ALUMNES DE L'ESTUDI DE PEDAGOGIA (CAEP)

A mitjan curs 2000-2001, ens vam adonar que si volíem estimular la participació, el debat i la crítica de l'alumnat no n'hi havia prou amb els òrgans de què fins aleshores disposàvem i que a poc a poc anàvem adaptant. Calia crear-ne de nous, dotar-los de funcions específiques i donar-los un aire particular que sintonitzés amb les noves formes d'organització i de participació dels joves.

Aquesta darrera consideració era summament important perquè recollia bona part de les directrius suggerides per politòlegs que s'han dedicat a estudiar les noves formes de participació política dels joves. Jordi Sànchez, sense anar més lluny, ha explicat diverses vegades que els joves d'avui no és veritat que no tin-

2. En total són tres àrees: teoria i història de l'educació, mètodes d'investigació educativa, i didàctica i organització escolar.

3. Pel fet que el Consell d'Estudi fos paritari es podia donar la possibilitat d'empat. Perquè això no passés, es va preveure que el coordinador tingués un vot de qualitat.

guin valors i molt menys veritat és que passin de les qüestions polítiques. El que passa és que els valors amb els quals s'identifiquen són substancialment diferents dels dels adults, dels de la classe política dirigent, i les formes de participació amb les quals s'identifiquen estan molt allunyades de les que es donen en l'àmbit de la política institucional.

El CAEP inicialment es va concebre i més tard s'ha definit com «un espai col·lectiu, volgutament informal, on els membres que en formem part ens informem del que passa al nostre voltant, reflexionem sobre la nostra pròpia pràctica, parlem en veu alta d'allò que ens interessa, ens escoltem els uns als altres i proposem accions concretes per millorar de manera progressiva l'estudi de pedagogia». Tot això ho fem partint dels principis teòrics de l'acció comunicativa i ens basem en el discurs de J. Habermas.⁴

El CAEP es du a terme, com a mínim, un cop al mes i està format per deu alumnes de 4t curs i deu de 5è, a més del coordinador de l'estudi. Ocasionalment també hi assisteix el secretari administratiu i altres persones convidades expressament per a l'ocasió.

Al primer CAEP de cada curs, el coordinador reparteix entre els membres una carpeta on hi ha la documentació següent: les funcions del CAEP (és important que els alumnes que comencen coneguin bé els òrgans de participació), l'històric del curs anterior (cal que coneguin l'«herència» dels seus companys) i un lema fet a partir dels valors que de manera específica es volen treballar durant aquell curs.

2.3. EL PLENARI

A mitjan curs 2001-2002, es va plantejar la possibilitat de portar a terme un procés de revisió profund dels estudis de pedagogia amb l'objectiu immediat de millorar-ne el funcionament i de continuar donant veu i protagonisme a tot l'alumnat.

Aquest procés s'iniciava en un context especialment favorable: feia un any que s'havia reformat la composició del Consell d'Estudi, s'havia creat el CAEP, la majoria dels professors veien necessari fer canvis per oferir una proposta renovada, etc.

4. Per a més informació, vegeu *Document sobre la participació dels i de les alumnes de la Facultat d'Educació i Psicologia de la UdG*, Secretaria del Deganat de la FEP, UdG, 2003-2004, material fotocopiats.

Només es van posar quatre condicions per tirar endavant el procés: 1) tothom podia i havia de dir-hi la seva; 2) s'havia de poder parlar de tot (fins i tot d'allò que, com a professors, ens costa —inadequació i repetició de continguts, metodologia inapropiada, actualització del currículum, etc.—); 3) el debat havia de poder detectar els problemes que impediien un funcionament millor, i 4) una vegada detectats els problemes, calia plantejar entre tots solucions factibles.

Un cop es va tenir el vistiplau i el compromís de totes les parts implicades, es va començar a crear *ambient*: professors i sobretot alumnes van fer arribar a la coordinació d'estudi frases breus i cites que induïssin a la reflexió de tota la comunitat educativa. Frases com «fem pedagogia i no pas demagògia», «portem a la pràctica els principis de la pedagogia crítica», «ara és l'hora de fer el tomb», «fem pinya, suma't al projecte», etc., es van penjar per totes les parets de la facultat amb l'objectiu que tothom qui ho veiés pensés que les coses podien ser diferents de com havien estat fins al moment. Amb això es volia trencar el mite que la universitat funciona per pura inèrcia, que és impossible canviar res, que els professors tenen la paella pel mànec, etc.

Mentrestant, es va passar a tot el professorat i a tot l'alumnat un correu electrònic amb els temes que *a priori* es pensaven analitzar. Un cop tothom el va rebre i hi va fer les esmenes oportunes, es va elaborar una matriu comuna a partir de la qual professors i alumnes, per separat, es van posar a debatre i a analitzar.

Perquè els alumnes poguessin fer els seus debats, es va decretar la suspensió parcial de classes durant una setmana i ells mateixos es van organitzar en petites comissions en què treballaven, a porta tancada, temes específics. Un cop acabat el procés, van elaborar un document que, ara, mirat amb una certa perspectiva, es tracta d'una *joia* documental per la gran quantitat de reflexions i propostes que conté.⁵

Els professors també ens vam reunir en sessions maratonianes per parlar d'allò que fins al moment només havíem comentat privadament amb els companys dels nostres despatxos. El treball del professorat també va resultar en un document molt ric i crític.⁶

Després va venir el més interessant: el dia del plenari. El 8 de maig de 2002 tota la comunitat de l'estudi —alumnat, secretari administratiu i tot el professorat— ens vam trobar durant tres hores per exposar els documents que per sepa-

5. Per a més informació, consulteu *Proposta de millora de l'estudi de pedagogia: Alumnes del curs 2001-02*. Document policopiat dipositat a la Secretaria de l'estudi de pedagogia de la UdG.

6. Per a més informació, consulteu *Proposta de millora de l'estudi de pedagogia elaborada pels professors: Curs 2001-02*. Document policopiat dipositat a la Secretaria de l'estudi de pedagogia de la UdG, Girona.

rat havíem elaborat. La sessió va ser moderada pel síndic de la Universitat i, des del principi fins al final, va ser inspirada en el principi de diàleg entre iguals i en el respecte mutu. Més de vuitanta persones van intercanviar informació partint del principi que qualsevol opinió era escoltada i era tinguda en compte per al que vindria més endavant. De fet, no només es parlava de com havíem vist tal tema o tal altre, sinó que, a més, s'insinuaven solucions, algunes d'atrevides però possibles.

Per fer-ho tot més fàcil, a més, ens vam asseure en rotllana i, per trencar la configuració de blocs *naturals*, ens vam barrejar professors i alumnes. La sessió va acabar a les 21.30 h i, per celebrar-ho, tots vam acudir a un petit refrigeri. L'acte havia anat més bé del que qualsevol de nosaltres hauríem pogut imaginar perquè, entre altres coses, els alumnes havien pogut dir en veu alta i en públic algunes disfuncions que es donen a totes les facultats i universitats: professors que no s'aclareixen en la seva assignatura, professors universitaris que fan les classes com si fos un dictat, impartició de programes que no s'adiuen als descriptors de les assignatures, etc. També es van posar damunt la taula aspectes positius que calia conservar i, si podia ser, generalitzar: proximitat entre professors i alumnes, disponibilitat i accessibilitat al professorat, etc.

L'experiència va ser tan positiva que, des d'aleshores i fins avui, a final de cada curs hem fet nous plenaris. Amb tot, cal dir que no sempre han tingut la mateixa concurrència i no sempre tothom hi ha demostrat el mateix entusiasme. Això no vol dir, però, que hagin estat inútils.

2.4. EL COMITÈ ORIENTADOR DE LA POLÍTICA DE L'ESTUDI DE PEDAGOGIA

Des que es va fer el primer plenari, vam veure que el procés de reforma quedava relativament estroncat llevat que creéssim algun òrgan operatiu que ajudés a ordenar el que s'hi discutia. Va ser precisament amb aquest objectiu que, un cop celebrat el primer plenari, i en plena eufòria participativa, es va crear també el Comitè Orientador de la Política de l'Estudi de Pedagogia (COOPEP).

Actualment, el COOPEP és un òrgan format per quatre professors, quatre alumnes i el coordinador. Aquests, un cop han escoltat el que s'ha debatut en el plenari i després de considerar el que s'ha discutit en els CAEP que s'han dut a terme al llarg del curs, determinen els objectius prioritaris del curs següent i concreten la manera de portar-los a terme. Aquest òrgan, doncs, és l'encarregat de fixar la política de l'estudi.

El darrer COOPEP, celebrat el juny del 2002-2003, va prioritzar les accions següents: consolidar les activitats integrades, revisar la proposta genèrica

de les assignatures optatives que ofereixen les diferents àrees de coneixement i, en darrera instància, elaborar la *carta magna*.

2.5. LES ACTIVITATS INTEGRADES

Les activitats integrades (AI) són activitats puntuals, de curta durada (entre cinc i deu hores), organitzades per un o dos professors. L'objectiu és poder treballar temes d'actualitat educativa amb un grup reduït d'alumnes (entre deu i quinze). Com que és un grup reduït, s'afavoreix la comunicació, el debat i la interacció entre tots els membres. I quan l'activitat és organitzada entre dos professors, s'afavoreix el treball col·laboratiu entre docents (que bona falta ens fa!).

Fins a la data d'avui hi ha tres tipus d'AI: *a*) visita a centres o institucions educatives; *b*) treball d'un monogràfic a manera de taller, i *c*) lectura amb autor. Dins del primer grup s'han realitzat activitats com ara la visita als camps de concentració de Sant Cebrià i Argelers, a la Catalunya Nord —activitat emmarcada dins de la repressió franquista. Com a taller hi ha qui ha programat el disseny d'una recerca per treballar el desenvolupament comunitari. Com a lectura amb autor, hi ha qui ha preparat un debat amb els autors de *Blanc i negre*,⁷ etc.

Durant aquest curs, per primera vegada, tres alumnes han organitzat AI per als seus companys. Són alumnes que van fer el pràcticum a l'estranger (Cuba i el Brasil) o bé una estada a l'empara d'una ONG (Monitors Cooperants a Chiapas).

2.6. LA CARTA MAGNA

La carta magna es concep com un document programàtic, de petit format (probablement acabarà sent un decàleg), on s'han de recollir els principis rectors de l'estudi. Aquesta carta parlarà, a grans trets, del tarannà de l'estudi de pedagogia, de les pràctiques i de les dinàmiques que s'afavoreixen, dels valors en què ens fonamentem, etc. En un nivell més concret, es parlarà de com han de ser l'avaluació i la metodologia de treball, i també s'especificaran els compromisos dels professors i dels alumnes. Actualment, hi està treballant una comissió formada per deu persones (quatre professors i sis alumnes). Al final d'aquest curs, un cop s'hagi fet la primera redacció de la carta magna, se sotmetrà a discussió i més endavant es votarà, probablement en un plenari.

7. A. DIAO, *El blanc i el negre: Un diàleg a fons sobre la immigració, política i ciutadania*, Girona, Gramc, 2003.

El treball generat fins avui al voltant d'aquest document ha estat molt positiu perquè ha afavorit que professors i alumnes ens aturem a pensar quins són els trets que volem presentar com a distintius del nostre estudi. I aquest exercici de construcció identitària ha exigut que ens asseguem al voltant d'una taula per, entre altres coses, pactar un denominador comú que haurà de ser acceptat per tots.

2.7. COMISSIÓ DE MILLORA DEL PRÀCTICUM

La participació, el debat i la crítica dels alumnes no només s'han fet palesos en els òrgans i espais que fins aquí hem presentat, sinó que també s'han fet explícits en la Comissió de Millora del Pràcticum.⁸ Les aportacions que han fet els alumnes en aquesta comissió han estat decisives per detectar errors que des de la coordinació no érem capaços de veure, per fer propostes imaginatives i plenes de coherència, per polir els projectes que s'estan duent a terme en alguns centres, etc. Gràcies als comentaris de tots plegats, hem decidit traslladar el pràcticum de 4t curs a 5è, hem decidit implementar un pràcticum compacte (durant el primer semestre de 5è curs els alumnes no tindran cap assignatura) i hem determinat que cal buscar institucions educatives al màxim de variades per anar obrint camp al pedagog.

2.8. LA RECEPCIÓ DELS NOUS ALUMNES I L'ACTE DE GRADUACIÓ

El reconeixement i el protagonisme dels alumnes també es fan efectius en espais més laxos i festius, com per exemple la *recepció del primer dia de curs* i *l'acte de graduació*. En el primer cas, els alumnes veterans organitzen diverses dinàmiques per rebre els alumnes que s'estrenen amb l'objectiu d'explicar-los el funcionament de l'estudi. Aquestes dinàmiques també s'aprofiten per engrescar-los a participar en tots els espais i fòrums de què disposem.

Al començament d'aquest curs, els alumnes de 5è es van organitzar en petits grups i van muntar una *gimcana educativa* perquè els alumnes que acabaven d'arribar coneguessin l'edifici on farien classes, s'assabentessin del funcionament del Consell d'Estudi, del CAEP i del COOPEP. Al cap de quinze dies d'haver començat el curs, tots els alumnes de 4t curs formaven part d'una comis-

8. El *pràcticum* és l'estada de pràctiques que fan els alumnes de l'estudi de pedagogia en una institució educativa de les comarques gironines o de fora.

sió —creada pel mateix estudi o per ells mateixos— a fi que tothom participés d'una manera o altra en la vida col·lectiva.

La festa de recepció, però, és més completa: després que els alumnes de 4t hagin conegut els de 5è, el professorat de pedagogia i el secretari administratiu els donen la benvinguda i es presenten. *A posteriori*, un exalumne imparteix una breu conferència i a continuació se serveix un petit refrigeri per, entre altres coses, anar-nos coneixent i trencar la formalitat que imposa aquest ritus.

L'acte de graduació és la festa que se celebra a fi de curs i els seus màxims protagonistes són els alumnes de la promoció que es llicencien. S'organitza conjuntament entre l'alumnat i el coordinador, i es concep com un acte acadèmic i festiu: té un to solemne —parlaments del rector, del degà, del cap de Departament, del coordinador d'estudi— i lúdic —intervenció sorpresa dels alumnes, actuació més o menys espontània dels qui en tenen ganes, etc.

Hi estan convidats la comunitat universitària, els familiars i amics dels alumnes que acaben, així com els alumnes de 4t curs que, en diverses celebracions, han tingut un cert protagonisme.

2.9. RODES DE PREMSA I PRESENTACIÓ DE L'ESTUDI A ALUMNES POTENCIALS

La participació i la responsabilització dels alumnes també es manifesta en les *rodes de premsa* que s'organitzen generalment a les acaballes de curs, així com en la *presentació de l'estudi* als alumnes de 3r curs de magisteri i d'educació social.

Després de Setmana Santa, habitualment se sol fer una roda de premsa per explicar a l'opinió pública gironina què s'està duent a terme a l'estudi de pedagogia. Aquesta roda de premsa la fan el coordinador i un petit grup d'alumnes, que expliquen la seva experiència i quina és la seva aportació al procés.

Durant el mes de maig, el coordinador i un parell d'alumnes visiten els alumnes que acaben magisteri i educació social i que estan interessats a fer pedagogia el curs següent. Es tracta d'unes sessions orientadores perquè els alumnes de primer cicle tinguin la informació bàsica per prendre les decisions que convinguin. Com que es tracta d'explicar què fem a pedagogia, una part de l'exposició és a càrrec dels alumnes de l'estudi perquè són els que, com a usuaris, coneixen millor el servei que s'hi dona. La seva participació és decisiva a l'hora fer-ne una explicació realista i ponderada.

2.10. AVALUACIÓ GLOBAL, COMPARTIDA I AMB CONSEQÜÈNCIES CLARES AMB VISTA A LA MILLORA DE LA QUALITAT

La democràcia, el debat ordenat, la crítica que ens permet avançar, el compromís, etc., som del parer que també s'aconsegueixen revisant i explicant el que estem fent a pedagogia. Per això, des del primer moment hem estat proclius a avaluar-nos permanentment, a donar a conèixer els resultats i, més recentment, a procurar que aquests resultats tinguin conseqüències amb vista a rectificar el que convingui.

Ara fa quatre anys, els únics instruments avaluatius de què disposàvem eren les enquestes d'opinió elaborades pel Rectorat i passades als alumnes. Inicialment, els resultats d'aquestes enquestes eren relativament privats —només hi tenia accés el professor avaluat, el coordinador, el cap del Departament i el degà. El fet que els alumnes haguessin de contestar les enquestes i no poguessin accedir als resultats va generar un malestar progressiu, fins a arribar a l'extrem que només una franca minoria decidia respondre-les.

En vista del que succeïa, es va iniciar un debat al CAEP, al Consell d'Estudi, a la Junta de Facultat, a la Comissió de Govern de la Facultat, etc., per veure com es podia resoldre. En un principi, la resistència d'una part important del professorat era notable i prou forta per evitar que els resultats es fessin públics. Al cap d'un temps, però, i després de diverses converses i pactes, vam establir que els alumnes i els professors de l'estudi de pedagogia podrien consultar els resultats de qualsevol professor acudint a la Secretaria de l'estudi.

Amb això desfèiem l'opacitat d'uns resultats d'interès general, però no acabàvem de resoldre el problema, perquè l'avaluació d'aquest moment era, per definició, incompleta. Aquesta consideració va afavorir que sistematitzéssim altres instruments que ens permetessin tenir una visió més global. Des de coordinació es va promoure una altra enquesta, de tipus més qualitatiu, que es va elaborar a partir de les observacions de tots els professors i alumnes. D'altra banda, a la fi de cada semestre, el coordinador demana un informe a tots els professors, i d'aquesta manera els CAEP també s'han anat transformant en espais parcials d'avaluació general de la titulació.

Per al curs 2003-2004, s'ha decidit que els resultats dels instruments avaluadors que acabem d'esmentar s'han d'interrelacionar, per tal de poder treure informació amb vista a la constitució d'equips docents que treballin de manera aprofundida i crítica el contingut dels programes. L'objectiu és que petits grups de professors d'assignatures afins siguin capaços de fer programes perfectament interrelacionats on no hi hagi duplicitats i llacunes curriculars.

2.11. TARDA PEDAGÒGICA

La creació d'un espai comú que faciliti la transició de la universitat al mercat de treball l'hem fet a partir del que anomenem «la tarda pedagògica». Al final de curs és costum de destinar una tarda a parlar de totes aquelles qüestions relacionades amb l'estructura del mercat de treball dels tècnics superiors d'educació.

Per a l'ocasió es convida un representant dels sindicats perquè expliqui el sistema d'oposicions i un representant de la Universitat encarregat de la borsa de treball perquè n'expliqui el funcionament. Finalment, es dona entrada a diversos exalumnes inserits en el mercat de treball perquè expliquin quina ha estat la seva experiència a l'hora de trobar la primera feina, a l'hora de progressar dins de l'àmbit laboral, etc.

2.12. ASSOCIACIÓ PAIDEIA

La dinàmica participativa de pedagogia ben aviat ha donat els seus fruits. El curs 2002-2003 es va crear una associació d'alumnes i d'antics alumnes, Paideia, amb l'objectiu d'organitzar debats, seminaris, conferències i tertúlies cafè obertes a tota la gent de la ciutat. També es va marcar com a objectiu proposar cursos d'especialització que s'adiguin a les necessitats de la societat actual.⁹

Aquesta associació, de moment, ja ha organitzat un debat a Girona per debatre les propostes educatives de les diverses candidatures en les darreres eleccions municipals del 2003 i recentment acaba de presentar un document que dona orientacions educatives amb vista a la construcció del nou edifici de la Facultat d'Educació i Psicologia. Ambdues actuacions han tingut un ressò mediàtic important i han estat molt ben acollides pels col·lectius.

Representants d'aquesta associació han estat permanentment convidats a les diverses comissions de treball que s'han organitzat des de l'estudi de pedagogia —Comissió de Millora del Pràcticum, comissió per redactar la carta magna, etc.—, sempre han tingut un lloc preferent en els actes institucionals —acte de graduació, festa de benvinguda, etc.— i s'ha comptat amb ells en les activitats que des de la coordinació s'han brindat a la societat gironina. Valguin com a exemple el suport i la col·laboració que han donat a la Facultat en l'organització del cinefòrum que recentment s'ha realitzat amb motiu de la vinguda a Girona d'un dels protagonistes de la pel·lícula *Être et avoir*, el senyor Georges López.

9. Per a més informació, consulteu <<http://paideiaonline.tk>>, <paideiaonline@hotmail.com>.

2.13. *Revista de Pedagogia*

L'atmosfera creada entre tots i totes a pedagogia, la crítica i la llibertat responsabilitzada que s'ha afavorit, la il·lusió que hem anat construint, recentment han desembocat en la creació d'un consell de redacció encarregat d'editar una revista. Aquest consell està format fonamentalment per alumnes i el seu objectiu és fer una publicació trimestral destinada a tota la Facultat.

Per nosaltres, el veritable interès de la revista no rau tant en el material que acabarà apareixent (la publicació), sinó en el debat, en la dinàmica i també en les qüestions a què ha hagut de fer front el mateix consell: com es pot fer possible una revista portada per un consell de redacció relativament reduït que no vol quedar clos en si mateix? Com es pot fer una revista tolerant, crítica i plural sabent que els membres del consell de redacció són d'un tarannà similar? Es pot fer una revista compromesa però apolítica? Amb quin criteri se seleccionen o s'encarreguen els articles? Com es pot fer una revista crítica però que la gent no es vegi atacada? Valors, pràctiques, dinàmiques i fets han ocupat una part important de les discussions prèvies a l'elaboració de la revista i, en aquest exercici clarament dialògic, tots els que en formem part hi hem après molt i hem crescut.

3. RESULTATS OBTINGUTS I RESULTATS GENERALS

Per la naturalesa del tema que aquí hem tractat, juntament amb el to que ha pres l'article, francament dubtem que hàgim de parlar de *resultats*. Els resultats es veuen en el mateix procés, en l'acció que es comença de nou, en el projecte que s'acaba d'iniciar, en allò que comença a bategar...

Bona part del que es va fer a partir de la primera acció —la modificació de la composició del Consell d'Estudi— va ser possible perquè hi havia una acció precedent —moltes vegades modesta— que inspirava confiança entre tots els membres, que amplificava la veu a tots els col·lectius (sobretot la dels que fins al moment no en tenien gaire), que generava il·lusió, que incitava a provar dinàmiques noves. Cada acció que s'ha realitzat n'ha generat una de nova i aquesta, una altra i així successivament.

És tan senzill com el símil de la bola de neu: a mesura que aquesta rodola muntanya avall, cada cop es va fent més i més gran. Perquè això sigui així, però, calen tres condicions bàsiques: que en el pendent, la bola que baixa hi trobi neu —hi ha d'haver matèria primera disponible—; que la bola no trobi cap obstacle que l'aturi —compte amb les resistències!— i que la temperatura exterior sigui

l'adequada per assegurar que sempre hi haurà neu —cal tenir cura de l'ambient: és necessari que no s'escalfi gaire i tot s'acabi fonent.

Constatem que l'experiència que, des del curs 2000-2001, estem portant a terme ha tingut efectes importants i prou visibles: la democratització en la composició del Consell d'Estudi de Pedagogia va fer que la resta de consells de la Facultat també seguissin un camí similar; l'estructura del CAEP ha estat explicada pels mateixos alumnes de pedagogia a companys d'altres titulacions. Els alumnes que han participat en aquest fòrum reconeixen que han fet un bon aprenentatge, complementari moltes vegades al que es feia a la titulació. Els plenaris han ajudat a establir relacions igualitàries entre professors i alumnes, han afavorit la crítica responsable i l'autoanàlisi. El COOPEP ha reconegut la responsabilitat dels alumnes en tot allò que afecta les decisions col·lectives. Les AI han afavorit el treball col·laboratiu entre el professorat, i l'elaboració de la carta magna posa a prova la nostra capacitat d'arribar a un consens satisfactori per a tothom.

Tots aquests espais i accions estem convençuts que han ajudat a aprofundir en la reflexió i en la pràctica democràtica, en l'hàbit de la participació i del diàleg, en l'art de la crítica argumentada, en la difícil tasca d'arribar a un consens ampli, etc.

No voldríem donar la impressió que tot això s'ha fet sense problemes, sense errors i desencerts, sense entrebancs. Hi ha hagut accions que no s'han compres perquè des de l'inici no s'han explicat prou bé; hi ha hagut dinàmiques que han generat desconfiança i recel perquè no s'ha tingut el vistiplau dels sectors que més hi estaven implicats; hi ha hagut resistències perquè, de vegades, s'ha volgut córrer massa. Tanmateix, les anomalies, les resistències i les disfuncions que s'han produït al llarg d'aquests quatre cursos de cap manera no eclipsen les fites que s'han assolit, i això, òbviament, encoratja a continuar transformant la Universitat.

